DISSERTATIO

INAUGURALIS MEDICA

DE

HELMINTHIASI,

QUAM CONSENSU ET AUCTORITATE

INCLYTAE FACULTATIS MEDICAE

PRO

DOCTORIS MEDICINAE

LAUREA RITE OBTINENDA IN ALMA AC CELEBERRIMA

UNIVERSITATE PESTANA

PUBLICAE ERUDITORUM DISQUISITIONI SUBMITTIT

JOSEPHUS SZOHNER,

HUNGARUS BÁCSIENSIS.

Theses adnexae defendentur in aedibus Facultatis Medicae die Januarii 1847.

PESTINI,

TYPIS JOSEPHI BEIMEL.

ÉRTEKEZÉS

A'

GELISZTA-KŐRRŐL.

ORVOSTUDORRÁ AVATTATÁSA ÜNNEPÉLYÉRE

SZERZÉ

SZOHNER JÓZSEF.

PESTEN, 1847.
NYOMATOTT BEIMEL JÓZSEFNÉL.

MÉLTÓSÁGOS SZ. GYÖRGYI

HORVÁTH JÓZSEF URNAK,

Ő CS. KIR. FELSÉGE ARANYKULCSOS HIVÉNEK, TÖBB TEK. NEMES MEGYÉK TÁBLABIRÁJÁNAK.

NAGYSÁGOS ÉS TEKINTETES SZ. GYÖRGYI

HORVÁTH ANTAL URNAK,

TÖBB TEKINTETES NEMES MEGYÉK TÁBLABIRÁJÁNAK.

NAGYSÁGOS ÉS TEKINTETES SZ. GYÖRGYI

HORVÁTH LÁSZLÓ URNAK,

A' FŐMÉLTÓSÁGU MAGYAR KIRÁLYI UDVARI CANCELLARIA FOGALMAZÓJÁNAK

LELKES HAZAFIAKNAK, TESTVÉREKNEK

TISZTELETE JELÉŰL AJÁNLJA E' ZSENGE PÁLYAMUNKÁT

A' SZERZŐ.

A' BELFÉRGEKRŐL.

BEVEZETÉS.

A' belférgek alatt azon különféle idomú és nagyságu állatocskák értetnek, a' mellyek a' test belső részeiben termődnek, élődnek, szaporodnak, és a' testből különféle okokból néha önkényesen, sokszor súlyos betegségek alatt elválnak, mellyeknek sem előállító, sem fentartó okai nem voltak, vagy gyógyszerüleg hajtatnak el, 's éltöknek megfelelő kapcsolati körből megszakadván, elenyésznek.

Az emberi testben csak bizonyos fajok és nemek léteznek, 's azoknak névsora e' következő:

A.) *A' belférgek, mellyek az emésztési uton kivül, más részekben tanyáznak.*

1-ör. A' medinai Fonaldi (Filaria Medinensis) az alsó végtagok sejtszövetében a' földsarki népeknél találtatik.

2-or. A' métely (distoma hepaticum) a' májban tartózkodik.

3-or. A' kövérlaki sokszáj (polystoma pinguicula) a' peték sejtszövetében.

4-er. Az óriás karónya (strongylus gygas) a' vesékben.

5-ör A' sejtszöveti hólyagfark (Cysticercus cellulosa) a' bőr alatti sejtszövetben, és az agyban.

6-or. A' tövisgolyó (echinococcus hominis) az agyban.

B) *A' férgek, mellyek az emésztési utakban tanyáznak.*

1-ör. Az emberi hajszálfej (tricocephalus dispar) a' vak, vagy vékony bélben, nálunk ritka.

2-or. Az orsonya geliszta (ascaris lumbrïcoides) a' vastag és vékony bélben.

3-or. A' kukacz tűfark (Oxyuris vermicularis) a' végbélben, csecsemős korban leggyakoriabb.

4-er. A' szalagok közül (vermes taeniaeformes.)

a) A' kurta izü galandféreg, vagy széles gödörfej (Botriocephalus latus) a' bélben tanyázik, előfordul a' helvetiaiaknál, oroszoknál és francziáknál; hoszasága 30—60 rőfnyi; Boerhave egy oroszból kiüzött 300 rőfnyi hosszú galandféregről tesz emlitést.

b) A' tökmag-izű galand (Taenia solium) 40—50 rőfnyi hoszú. — Mind a' két nem az elvesztett izek visszapótlásáról emlékezetes.

Ezen belférgek származása sok gondolkozó természetbuvárokat foglaltatott el, és különböző származási tények keletkeztek: ugyanis: Linéevel sokan azt állitották, hogy a' belférgek tojásai a' vizzel és étkekkel a' gyomorba vitetvén, a' testben kifejlődnek; de ezen állitmányt Bremser és Rudolphi szorgosabb vizsgálati, mellyek szerint a' belférgekhez hasonló férgeket sem a' vizben, sem a' földben nem szemlélték megdönték; és miután nem csak az emésztési utakban, hanem az agyban, a' sejtszövetben is találtatnak férgek, nyilván következtették, hogy más módon kell a' belférgeknek származniok, mint azt Linée állitotta, az pedig az önkénytes képződés, melly származásmódot már Aristoteles gyanitotta. A' belférgeknek ezen önkénytes képződésökre a' teng-életnek különös változása és aljasodása ad alkalmat, melly szerint az életmüvi nedvek a' folytonos képződési és visszaképződési folyamatnak alávetvék, nem jutnak azon fejleményi tökélyre, a' melly szükséges volna, hanem férgek képződnek, a' melly képződéshez a' beidegzés is, mint minden képlenynek igazgatója, nyomatékos hatással járul.

Kór-kép.

A' geliszta-kór (Helminthiasis) alatt azon senyves állapot értetik, melly a' teng-életnek elaljasodott másitásában gyökerezvén, a' belférgeknek a' testbeni jelenlétök által fentartatik. Ezen tágasabb értelembe vett geliszta-kór a' férgek jelenléte által nem mindég külekezik, mert gyakran vannak gyermekekben geliszták a' nélkül, hogy a' test fejleményi müszerében valami káros változás mutatkoznék; 's ilylyenkor, ha vagy étrendi hibák, vagy az éghajlati viszonyok más betegséget idéznek elő, annak tiszta, máskor magán álló képét nagyon eltorzitják, vagy megtartván kórképi kifejezését, annak mint egyenkénti, mind összes lefolyási időszakit öregbítik, vagy öszvezavarják. Máskor a' férgek képződése után sokáig egészségeseknek látszó egyéneknél nem olly hatástalanok a' geliszták, hogy más kórt feltételező okok kivántassanak, ennek akkor is csak alárendelt, 's mellesleges szövemény előállitására; mert szorosabb tekintetbe vévén a' geliszta-kórt és az avval összefüggő jeleneteket, ugy e' kórt mint magán állót, 's más kórokhoz csak egyes vagy több rendbeli tüneményekkel hasonlót, de azoktól mégis lényegesen különbözőt, ugy látni kifejlődni, hogy kifejlődését tulajdonképen semmi egyéb hatmánynak, mint a' férgek különféle a' testhezi viszonyoknak tulajdoníthatni, és az eletmüszeri összeköttetésnél fogva az összhangzatban, vagy ellenhangzatban levő müködéseket zavarják meg, vagy tökéletesen megszüntetik, vagy csupán azon részeket izgatják, a' hol tanyáznak, és azokat müködéseikben megváltoztatják. A' hely szerinti geliszták által okozott izgatás, mint ollyan nem fékezi magát csupán egy helyre, hanem vagy az ugyanazon rendü müszerekre csapong ki, 's azokban müködési zavart okoz, vagy általános kórként tünik elő, mint valódi senyv; a' midőn is a' teng életnek mind alanyi, mind tárgyilagos fejlődményi hibája vétetik észre, vagy pedig erőtulnyi alakban lép föl, melly nem sokára erőalatti alakba változik által. — A' geliszta-kór zavart és gyakran nem egyébkor, mint midőn a' kórt

feltételező halmány lesz láthatóvá, meghatározható lényege, tehát kettős alakban fordul elő; mint tompa, és mint ingerlékeny geliszta-kór, 's habár sajátságára 's lényegére nézve e' kór mindig ugyanaz, mégis ezen megkülönböztetést a' kettős kór-alakra nézve szükségessé tette előttem a' geliszta-kór azon különböző előfordulása, miszerint némelly egyénekben nagyobb számmal jönek elő a' geliszták, a' nélkül, hogy az életfolyamatnak egysége, és összhangzata a' tulajdon működési körében az egy egésznek fogalma szerint néki osztályozott rendeltetését tévesztené, midőn ellenben némellykor nehány geliszta az ingerlékeny kóralakot idézi elő, az alább adandó jelenségekkel.

A' tompa gelisztakór-alak, melly az ideg és vérrendszerben semmi különös, legalább feltünő visszahatási jelenkezésekben rejlő változást nem mutat fel, gyakran csak egyes tüneményekből ösmérhető meg: mint orr, fül, vagy nemző-részek viszketése. Ezen egyes tünemények a' kór kifejlődése szerint majd hamarább, majd ismét később az egyniségnek a' halmány iránti különböző fogékonysága szerint másokkal is csatlakoznak a' nélkül, hogy a' tompa kóralak sajátságos bélyegét változtatná; illyenek az arcz sápadtsága, közönyösség kifejezése, a' szemek vidortalansága, az alsó szemhéjjak kékes övveli környezése, az étvágytalanság, vagy bizonyos nemű; leginkább tésztás étkekre, ezek közül megint a' barnább kenyérre vonatkozó vágy; a' has pöffedtsége, 's nagyobb nyomásrai fájdalma, melly e' kóralakban mindég tompa, nyálkás hasmenés, vagy sokszor az általános állati működések hanyag bélyegénél fogva, székrekedés.

Az ingerlékeny geliszta kóralak ezen bélyeget többnyire eleitől fogva ölti magára, ide nem számíthatván a' geliszta-képződés kezdeti perczenetét, mellyet a' tompa gelisztakór-alakban sem vehetni észre. Ezen kór-alak változatos, és sokféle jelenségekkel lép föl, mindig láz kiséretében, gyakran alvás között és illyenkor fogcsikorgatás, vagy feljajdulás a' kór-kezdetét hirnökli, vagy pedig többvagy kevesebb ideig tartott kór-előzmény után, mint csorvás vagy epeláz lép föl, de a' melly kórfogalmakat sajátsága által maga

idomába változtat által. — Lázzal kezdődik tehát ezon kóralak; a' fő bántalom tetemes, a' főfájás igen nagy, mit e' kóralakban előforduló álom-kór közötti fejhez kapkodás, és gyakori felsikoltás bizonyit; az arcz a' kór kezdetén duzzadt és piros, melly később a' vérrendszer visszahatása mellett is sápadt lesz, kifejezése szenvedő 's közönyös, a' nyelv sárgás fehér nyákkal bevont, a' száj-iz keserű vagy sós, étvágyatlanság itt mindég jelen van, a' gyomor és has tájéka fájdalmas, a' nyomásra néha heves fájdalmak okoztatnak; ökröndözés, hányás, nem ritkán fordul elő; a' székredés itt rendszerinti, kivált a' kór elején, a' bőr többnyire száraz, forró, és duzzadt, az érverés gyors, gyakori és teljes, a' húd vöröses színű és zavaros. — Járulnak ezen jelenségekhez rokonszenviek is, a' mellyek e' kór-alakot igen bélyegezik, 's a' geliszta-kór általános megösmertetését könnyitik, sokszor egyedül ezek teszik lehetségessé más kóroktóli megkülönböztetését: illyen a' láta kitágulása, melly nagyobb fény közeledésére resten, vagy épen sem húzódik össze, a' szaglás kóros változása; majd kellemes szaguak azon tárgyak, a' mellyek másként kellemetlenek, majd ismét a' legkellemesebb szag kiállhatlan büdösnek találtatik; az álom nyughatatlan, 's rémes álmokkal jár, az álvás nem enyhit, hanem még neveli a' bágyadtságot, — az álomkór néha folytonos, 's illyenkor félrebeszélés és pehelyfogás nem ritkaság; felébredéskor nagy bágyadtság és közönyösség fejezi ki magát az arczon, az álomkór között a' hashozi kapkodás is gyakori a' hátfekvésben, de akkor épen ezen fekvésmód egy jelentékeny jelenség. Ezen tünemények csoportozatához sokszor görcsök is csatlakoznak, és a' hely szerinti izmok görcsös állapotjoknál fogva majd nehéz légzés, fuldoklás, akadályozott nyelés, állgörcs (trismus) vagy önkénytelen nevetés (risus sardonicus) vehető észre, vagy az akarati izmok nagyobb részére elterjedvén a' görcs, vit-táncot, nehéz kórt, dermengést, dermenetet és holdkórt szül, melly jelenségek az idegrendszernek az izmokrai visszahatásában gyökerezvén, néha a' tompa alakú geliszta-kórban is, érzékenyebb egymiknél előfordulnak. Az izomrendszer ezen ingerültsége, melly a' geliszták eltávo-

litása után legtöbbnyire megszünik, nem mindég olly felcsigázott müködési alakban mutatkozik, gyakran müködési hanyagság, söt némelly részek szélhüdése szemlélhető; az ilylyen szélhüdések, mint a' szemhéj, végtagok szélhüdése a' gelisztak eltávolitása után is nehezen engedik az izmok zsong-erejét visszaállitani, nem ritkán a' gelisztakór alatt kifejlődött mór-siketség, hudtarthatatlanság gyógyithatlanná válnak.

Az egyes belférgek által okozott jelenségek.

A' test minden müszerei szoros összhangzatánál fogva nehéz azon jelenségeket szigorúan meghatározni, mellyeket egyes geliszta-fajok okoznak, mert valamint a' gelisztakór sokszor egészen más kórnak képében jelenkezik: ugyszinte az egyes belférgek az egymi izgékony, vagy tompa alkatánál, a' férgek számánál és elhelyezésöknél fogva különféle jelenségeket idéznek elő, mellyek a' faj-meghatározási párvonalt nehezitik.

Az orsonya-geliszta (ascaris lumbricalis) a' vékony belekben tartózkodván a' köldök táján összehuzó, szúró vagy tompa fájdalmat, bélgörcsöt okoz; a' has gyakran pulfadt, 's vagy makacs has-dugulás, vagy hasmenés van jelen, mihez gyakran a' csorvás jellemü láz nagy főfájással csatlakozik; az agy sokszor olly annyira bántalmas, hogy agy-gyuladást, vagy heveny agyvizkórt gyanittat; mert félrebeszélés, folytonos álomkór, gyakori felsikoltásokkal sokszor van jelen; 's nem csak csecsemőknél, hanem 8—10 éves gyermekeknél is ezen az ingerlékeny kór-alakkal ugyanazonos kór-kifejezés előfordul.

A' kukacz tüfark (Oxyuris vermicularis) a' végbélben tanyázik: ritkán szokott általános tüneményeket okozni — helybeli nyomó-fájdalom, a' nemző-részek gyakori viszketése, gyakori székre késztetés, a' hudrai gyakori ösztönzés ösmérteti meg leginkább ezen fajnak, a' végbélbeni lételét. A' tompa kór-alak leginkább ezen fajnak szüleménye.

A' szalagok két fajai egyszerre egy egyénben nem fordulnak elő, többnyire korosabbaknál, ritkán gyermekeknél, vagy csecsemőknél; — jelenlétökre a' helybeli tüneményekből, a' mellyek iszonyú fájdalom, habzó mozgás, a' féreg mozgása által okozott érzetből megismerhető; lehet némiképen, bár nem egészen biztosan következtetni, hacsak más összefüggő a' kór-képben felszámlált jelenségek nem mutatkoznak. — Okviszonyban álló ideges bajok gyakran összekapcsolvák ezen fajjal.

A' féregkór megkülönböztetése az agyvizkórtól.

A' féregkór megkülönböztetése az agyvizkórtól néha a' legnehezebb feladat, mindazon jelenségek daczára, melylyek a' féreg-kórban olly számosak, kivált ha mindjárt kezdetében e' kór álomkórral, félrebeszéléssel, hányással jelenkezik; illyenkor ezen kórjelek hasonszenvileg tünvén fel, könnyen az agyvizkórt bélyegző jelenségeknek vétethetnek, fontos pedig itt a' megkülönböztetés, minthogy a' féregkór ellen intézendő gyógymód az agyvizkórban káros leendne. — A' megkülönböztetési jelek, némelly szerzöktől számosabban feljegyezvék, mintsem a' kór-különbözési fogalmak tisztasága meg ne zavartatnék; azért csak a' legkitünőbbeket jegyzem fel, mellyek párhuzamba tételvén, a' féregkórt az agyvizkórtól megkülönböztetik: az agyvizkórban az arczkifejezés mély fájdalomra, 's az agy nagy bántalmára mutat, az agyvizkórosok fejöket nehezen tarthatják, hanem vagy egyik, vagy másik oldalra leeresztik, a' főemelésénél kábultság és hányás elmaradhatlan tünemények; a' láta eleinte összehúzódva, 's csak később van kitágulva; a' has lelohadva homorúan a' hátgerinczhez van húzódva, a' székszorulás igen makacs, az érverés lassú, a' mi igen fontos jelt képez, minthogy a' féregkórban az érverés mindig gyors, gyakori, teljes, vagy elnyomott szokott lenni. Ezen jelenségek a' kór-különbözést igen könnyitik, egybevetvén a' kór-képben előadott a' féreg-kórnak sajátságos tüneteivel az itt felsoroltakat.

A' féregkór jóslata és kimenetele.

A' jóslat általjában a' tünemények csoportozata szerint, a' mint azok sajátlagosan, vagy más betegséggel okviszonyosan jelenkeznek, bár különböző, ugy hogy az egyéniség alkata, a' gelisztták hol helyéni tartózkodások, azoknak fajai annak módositására telemes befolyást gyakorolnak, mégis e' kór folyamatnak az egészségrei átmenetét legtöbbnyire előre lehet jósolni, mert ha csak jókor, és nem midőn már a' kór következményeivel kell az orvosnak küzdenie, jön e' betegség gyógyitás alá, igen ritkán szokott rosz kimenetellel végződni, noha a' kór összes tünetei a' legnagyobb veszedelmet gyanittatják némellykor. Az ingerlékeny kóralakban a' gelisztták erőmüvi behatásuk által néha bélgyuladás és pedig nyák-bélgyuladás okoztathatik, mit akkor mint az erőmüves ok következményének kell ugyan tekinteni, de már mint összekapcsolt kór a' jóslatot lényegesen nehezíti, és pedig annyival inkább, a' minél több jelenetek az összekapcsolt kórnak egyszerre intézhető gyógymódja ellen lépnek fel, mert el nem távoztathatván illy körülmények között azon ok, melly folytonos behatása által a' létesitett bélgyuladást fentartja, ez elleni intézkedés is gyakran sikeretlen marad, mi szükségképen a' bélgyuladás rosz kimenetéleit, mint bél-kifekélyesedést, bélgyuladást, 's ez által a' gelisztták a' has üregbeni átmenetét vonja maga után, mellynek gyászos kimenetelét az el nem maradó halál fejezi be. A' tompa kór-alakban a' jóslat mindég kedvező; mert a' mellett, hogy az emlitett tüneményekből e' kór-alakot könnyebbben felismerhetni, még a' külszín a' senyvnek ezen kór-alakban itt tisztán magát kifejező fogalma is biztosabban vezérli a' kórhatározást; 's a' gelisztakór-ellenes gyógymód is egyenesen alkalmazható. Nagyobb itt a' teng életnek azon fenmaradó elaljasultsága, melly a' gelisztták származására még tovább is hajlamitva marad, bár a' gelisztták eltávolittassanak; a' melly ujonni geliszta-képződési hajlamot az ingerlékeny kór-alakban is vehetni észre. Az

e' kórban a' geliszták által feltételezett néha előforduló ideges bajokról és kímeneteleikről a' kór-képben tettem említést.

Gyógymód.

A' geliszta-kór a' férgek a' belekbeni létök által fentartatván, kettős gyógyjavalatot igényel: hogy a' geliszták eltávoztassanak, és hogy a' teng-életnek a' férgek képződésére hajlandó elmásoltsága szabályoztassék. Ezen kettős javalatnak gyakran egyszerre meg lehet felelni, ha olly szövemények nincsenek összekapcsolva, a' mellyek kórjelesen tünvén fel, előzményileg gyógyitást nem tesznek szükségessé, 's illyenkor a' természet gyógyitási törekvése szerint majd hánytatót (borsavas hamdárdélegből, vagy hánytató gyökérből), majd hashajtót szükséges rendelni. Ezen czélnak legjobban megfelelnek a' közép sók vagy magányosan, vagy kapcsolatban ingerlő hashajtókkal, mellőzvén mindazonáltal az abbeli igen ingerlő szereket, melylyek hajdan és még most is sokaktól pazarlólag használtatnak e' kórban. Ha ezen szerekre a' geliszták nem távoznának, a' mi a' galandféregnél többnyire megtörténik, sőt igen ritkán lehet más, mint tulajdon ellenes szerekkel elűzni, akkor az ugy nevezett geliszta-ellenes szereket kell alkalmazni, többnyire kapcsolatban hashajtókkal. — Számosak ezen rendü szerek; de itt csak azokat érintem, a melylyek legbiztosabban, és nagy tapasztalású orvosoktól leghitelesebbek gyanánt használtatnak.

Az órsonya-geliszták ellen, ha ugy kivántatik, az ellenes szert, himbó-olaj (ol. reini) előzheti meg, azután pedig az ellenes szer rendeltetik Cina, vagy Varádics (tanacet) magvaiból por-alakban, vagy Störk szerint ezen módon: Rp. Pulv. sem. Cinae. rad. valer. rad. jalap. Arcani dup. ac. dr. sem. Oxym. squil. 9. s. ut f. Elect. mol. D. S. Minden órában egy kávés kanállal, mig a' férgek nem távoznak. Ha pedig ezen szer kellemetlen szagánál fogva nem vétethetnék a' betegtől; akkor rendeltetik: Rp. Hbae tanacet. vulg c. flor. dr. duas, f. Infus. Unc. quatuor, adde Extr. aeth. sem.

Cinae in spir. aeth. Sulf. dr. sem. soluti drachmam semis. Syrupi Cort. Aur. Unc. sem. D. S. Minden órában egy evő kanállal; másnap hashajtót használván a' beteg egyénisége szerint, majd himbó-olajból, majd az érintett rendü hashajtókból.

A' kukacz-tűfark ellen szinte az órsonya-geliszták ellen ajánlt szerek használhatók, bár Bremser szerint jobban megfelel e' nemü geliszták kiüzésére ezen forrázat, csőrében alkalmazván: Rp: Rad. valer dr. duas. f. Infus. Unc. sex. add. Olei olivar, com. drach. unam. fel. tauer inspis. Unc. sem. D. S. Napjában egyszer egy csőre.

A' galandférgek elüzése nehezebb lévén, az emlitett szerekkel ritkán eltávolíthatók, a' mellyek által pedig elüzhetők, gyakran darabonként válnak el, hátramaradván egy vagy több iz, legtöbbnyire a' fej, 's igy az egész féreg viszszapótlása nem akadályoztatott, ollyan szerek pedig; a' páfrán (filis mas) a' chabert olaja és a' gránátgyökér héja. Ezen szereket szükséges, hogy hashajtó megelőzze, és szigorú étrend kormányozza; a' hashajtó után igen czélszerüen rendeltethetik: Rp: Ext. aeth. fili. mar. Ext. aeth. rad. val. aa. drachmam. pulv. filii. mar. 9 s. ut f. pillulae Nro 30. D. S. Reggel és este 10 labdacsot vegyen. Leghathatósabb mind ezen szereknél a' gránátgyökér héja, mellynek használatát a' szükséges előkészités megelőzvén; imigy rendeltethetik. Rp: Cort. rad. punicae granator. Unc. duas. macer. in aquae font. libr. una et sem. pr 12. hor d. cog. ad remanent. libr. unius. D. S. Reggel éhgyomorra minden fél órában egy harmadrészét vegye be a' beteg. — A' férgek eltávolitása után a' visszatermődésre lévén mindenkor hajlam jelen, szükséges, hogy a' teng-élet felmagasztaltassék, mi a' szeliden ösztönlő és könnyü emésztetü étkek, tiszta hegyi levegő, test mozgás, a' kedély vidorsága, 's az emésztést elősegitő szerek által lesz eszközölhető.

THESES.

1. Helminthiasis est morbus cognitu difficilis, sanatu facilis, rarissime laethalis.

2. Qui febrim puerperalem esse dicunt, aliquid defendunt, morborum tamen puerperalium essentiali notione carere videntur.

3. In morbis pectoralibus magna auscultationis, et percussionis est dignitas.

4. Rara est carditis idiopathica, saepissime arthritidi-rheumaticae associata.

5. Prognosis necessarie laethalis in Carditide a maioribus nostris fassa, minime est justa: quum sicut omnes morbi inflammatorii, et Carditis sanatur.

6. In praxi infantili maxima circumspectione opus.

7. Unum est solum virus syphiliticum.

8. Essentia morbi Brigthii in crasi sanguinis alterata quaerenda.